

slednje pripisaval? — Večji del takih zadosta izobraženih srednjih in večjih posestnikov misli še dandanas, da so vse možno naredili v računarstvu (računovodstvu, knjigovodstvu), ako sestavijo redno listnice delalcev, t. j. ako zapišejo delalce in za delo porabljeno svoto denarja in slednjo tudi točno izplačajo!

Neredni in malobrižni kmetovalci omenjene kategorije niti tega redno ne store in večkrat se dogodi, da se kar na več tednov opusti vsako računanje z gospodarskim premoženjem tudi v tej zadevi. Kako površno računa pa naš kmetovalec z gospodarskim premoženjem, ležečem v blagu! Večkrat si sicer res zapiše na kak list ali košček papirja, kaj je v blagu oddal in koliko ima za isto prejeti. Kolikokrat se pa ne zgodi, da kmetovalec tak zapisnik ali take zaznamke in notice pri prvi priložnosti, če nima drugega pri rokah, ne da bi jih pregledal, kaj da hranijo, porabi, da zavije va-nje kako reč itd. Isto je, ako si dela kmetovalec zaznamke s kredo, s katero maže po omarah in le gole številke zapisuje. Kolikokrat se te ne zbrisejo po neprevidnosti ali tako razmažejo, da jih ni moč brati. Ne redkokedaj se dogod vsled tega, da, ako pride, na pr. kak dolžnik plačevati svoj dolg za kako vzeto blago, ga mora gospodar vprašati: „kaj in koliko ste pa prejeli in po kaki ceni sem Vam robo prodal“? itd. Ne gledé na to, da se tak človek pri vsaki priložnosti prodá za površnega, malobrižnega gospodarja in s tem sam sebe sramoti, trpi večkrat čutiljivo škodo, če nima opravičiti s poštenim dolžnikom. Se je li pa možno zanesti dandanes le na poštenje?

Ravno tako, kakor se z blagom površno računa, računa se tudi z denarjem. Večkrat tudi čisto nič! Nekateri hranijo denar kje v kaki omari in možnji. Zakaj pa in koliko denarja prejmejo ali pa izdajo in potrosijo, to žalibog ne zapišejo. Temu posledica je potem, da sami ne vedó, koncem leta, zakaj da so denar potrosili. Veseli so navadno, če jim koncem leta kaj denarja preostaja, da ta prebitek lahko po svoje — večinoma za-se vporabijo, dasiravno bi to svoto v svojem gospodarstvu pri mali inteligenci namenu primerno gotovo z dosti večjimi obresti vporabili. Ljudje, kateri tako s premoženjem računajo, navadno tudi v drugih zadevah niso najrednejši; prejete pobotnice, pobotani računi, zaznamki itd. ležijo sem ter tje brez vsacega reda, mesto da bi jih kakor denar hranili in večkrat se zgodi radi tega, da je treba kako reč dvakrat poravnati, po dvakrat plačevati. Tako brižni kmetovalci so navadno tudi v tako slabem položaji, da ne morejo računov točno ali popolno izplačevati, ampak delajo dolgove, večje stroške, kakor imajo prihodke. Teh potem ne morejo ne redno in večkrat tudi ne le z denarji plačati; plačujejo jih deloma s pridelki, kar jim je v večini slučajev na lastno škodo. Kolikokrat pa dela tudi tak kmetovalec, kateri brez brižno dolgove dela upnikom škodo in krivico! Nahajajo se pri nas velikokrat v omenjenih zadevah še žalostnejše razmere, ki so večinoma posledice pomanjkanja vsakojega računanja z gospodarskim premoženjem.

Velik napredek v gospodarjenji bi bil, ako bi se začeli naši kmetovalci za to stvar brigati in začeli računati z gospodarskim premoženjem. Dandanašnji je to neobhodna potreba, če hočemo napredovati, kajti izkušena istina je, da je umno knjigovodstvo v kmetijstvu eno najbistvenejših in vspešnih sredstev, varovati kmetovalca vseh navedenih nezgod. Pa ne le to! Ako kmetovalec z gospodarskim premoženjem pismeno računi, vé koliko, zakaj in kedaj je prejel ali izdal blaga ali denarja; on vé toraj, kako in zakaj se je gospodarsko premoženje v teku leta rabilo. Kmeto-

valec dobi na ta način jasen pregled ne le o vseh posameznih dogodljajih v gospodarskem premoženji, izražajočih se v dohodkih in stroških, ampak tudi o njih zvezi v gospodarstvu; on vé toraj, v čem in zakaj se je gospodarsko premoženje pomnožilo, o čem in zakaj se je zmanjšalo in zamore koncem gospodarskega leta izračunati, s kakim vspehom je gospodaril; ali je bilo gospodarjenje dobičkonosno in koliko dobička je dalo ali ne.

Umno knjigovodstvo varuje in zabrani kmetovalca pred prenašanjem, nepremišljenim ravnanjem, pred raznimi zmotami; marveč ga napeljuje o vsaki priliki k premišljevanji, kako se je do sedaj gospodarsko premoženje rabilo in s kakim vspehom se je gospodarilo, ter mu daje na ta način vsak čas kaj dobre, večkrat neposredno uporabljive nasvete, kako naj se vprihodnje vspešno gospodari itd.

Gospodarju služi knjigovodstvo tako rekoč za „kazipota“ in tegadel je tudi popolnoma sposobno, da si kmetovalec s pomočjo istega zamore hraniti danim razmeram primerni in trpežni vspeh v gospodarjenji; to se ve da uže po dlječasni porabi. Knjigovodstvo napeljuje kmetovalca tudi k varčnosti, k štedljivosti. Kdor pismeno računi, kdor hrani denar vkup v blagajnici, zapisuje vse denarne stroške in dohodke in te iz blagajnice, postane z denarjem kaj varčen. Med tem, ko bi le rad zmiraj dohodke zapisaval in prejemal, se veselil nad rastočim denarnim premoženjem, zapisuje in izplačuje le nerad stroške in se teh kolikormožno začne ogibati, sosebnó če ima denar izdati in porabiti za slabo izplačljive potrebščine, če ima denar zapravljati. Knjigovodstvo pa tudi skrbi v gospodarstvu za potrebni red. Vsaka reč je na svojem mestu, vsaka reč se redno hrani. Ne le velike vrednosti je ta red za vsako gospodarstvo, ampak tudi kaj prijeten! Vedna ali dostikratna vprašanja: kje je to in to, kaj se je s tem in s tem zgodilo itd., katera so včasih dokaj mučna, skoro popolnem izostanejo.

(Dalje prihodnjič.)

Drevo na meji.

Pogosto se pripeti, da kakošno pitovno ali drugo drevo služi posestvom za mejnik. Dotično drevo stoji ali na konci meje ali tam, kjer jih več mej skupaj sega. Praktični so takošni mejniki zaradi tega, ker so od daleč vidni, se ne dajo prestaviti, kakor kamni in količi. Morali bi toraj takošni mejniki vsečni biti vsem sosedom. Žalibog, da to dostikrat niso, ampak še le povod in vzrok mnogovrstnim tožbam, to pa ne zavoljo meje, ampak zavoljo drevesa pa njegovega sadja. Čestokrat so takošni prepiri zelo odveč in nepotrebni, kajti občni državljanski zakonik govori tukaj o lastništvu in nja porabi jako razločno in jasno:

§. 421. „Čegavo je drevo, to se ne določuje po koreninah, ki segajo v sosedovo zemljo, ampak po deblu, ki je vzrastlo iz korenin. Stoji drevo na meji večih posestev, je ono lastno vsem dotičnim posestnikom vzajemno.“

§. 422. „Vsak posestnik sme korenine tujega drevesa iz svoje zemlje izrjavati in na njegovo posestvo viseče veje posekati ali drugače porabiti.“

Bodi pa navedeno, da rimsko pravo razsojuje lastništvo pri drevesih po njihovih koreninah, ker drevo jemlje po svojih koreninah živeža iz tal. Avstrijsko pravo razsojuje zelo drugače ter se drži določeb, ki so uže leta 1679. dobile postavno veljavo. Ono jemlje ozir pred vsem na deblo. Bržčas se je tako zauka-

zalo, ker tukaj ni treba zemlje odgrebati, pa ne korenin odkapati, kedar se pravda, čegavo je drevo, vsaj bilo bi mogoče, da bi po takem izkopavanju drevo samo zamorili.

Kedar drevo res na meji stoji, tedaj je ono vzajemna last vseh sosedov, vsak ima enako pravico do njega. Dokler so sosedu porazumljeni med seboj, storijo z drevesom, kar hočejo. Če se pa sprejo, nima nobeden izključljive pravice do drevesa tako, da bi smel sosedu škodovati.

Drugače je tam, kjer stoji drevo tik meje, pa čez njo korenine poganja v sosedno zemljo ali samo nekaj vejic tje visi. Korenine srkajo živeža iz tujih tal ter škodujejo zlasti vrtnarjem.

Sosedova drevesa, zelišča, sočivje, cvetlice itd. dobivajo vsled tega manje ali nič jim namenjene hrane; na sosedovo zemljo viseče veje delajo preveč sence ali prevajajo tje premnogo dežnice. V teh slučajih pomaga državljanski zakonik vsem, kateri se ga znajo in hočejo poslužiti. Korenine zamore vsak sosed iz zemlje izrjavati, če mu tega morebiti logarska postava ne zabranjuje. Kakor daleč sega njegovo zemljišče, sme tujih dreves korenine izrjavati, posekati, sežgati ali bodi kakorkoli odstraniti. Nič ne dene, če se tudi sosedovo drevo posuši.

Čez mejo viseče veje sme sosed posekati, les za-se vzeti ali sploh na vsakojaki način porabiti, na priliko listje pograbiti, posamezne vejice posekati za steljo (pri igličjih), storže, seme, sad pobrati, kolikor ga tje pade, perilo na sušenje obešati itd. V vseh navedenih slučajih sosed ne more ugovarjati, in s tožbami ničesar ne opravi. Le debla se ne sme lotiti sosed. Do tega nima pravice, izvzemši slučaj, kedar deblo čez mejo visi. Tukaj sme, kakor razlaga dr. Moric Stubenrauch, sosed z deblom ravnati, kakor z vejami, prav za prav bi pa najbolj kazalo celo drevo pripoznavati kot vzajemno last obeh posestnikov. Nima pa sosed do debla nobene pravice, kedar vihar drevo izruje ter na njegovo zemljo vrže; tudi sad sme lastnik tirjati nazaj, ki ni pal z vej čez mejo visečih na sosedovo zemljo, ampak drugače bil tje zanesen.

Kdor vsebino navedenih dveh paragrafov pozna in sicer tudi ni noben prepirljivec, ta bode zaradi dreves na meji stoječih gotovo v miru živel s sosedom svojim. Lepa pa je in starodavna šega ob svečanih prilikah drevesa v spomin zasajati zlasti ob mejah; naj se ohrani.

„Gosp. Glasnik.“

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Poleg tega je pa še neka obstojnost, ki opravičuje in usiljuje povišanje carine za „barvilni les zdrobljen“. Za časa prejšnje više carinske dobe bila je trgovina z „barvilnim lesom zdrobljenim“, čisto drugačna nego je zdaj. Takrat se je umelo pri nas za pojem: „barvilni les, zdrobljen“, zgolj prvotno pripravljen kupčijsk pridelek. V kosih iz tujine dobljeni barvilni les se je namreč prosto zdrobil, to je zrezal ali zrašpal, in prirodni, to je surov poprodajal trošivcem, kateri so ga še le potem (kolikor so ravno umeli), v pridobitev barvila parili in kuhali, ali pa so barvilni les neprav uporabljali. Toda sedaj, ali bolje, odkar se uporabljajo izlečki barvilnega lesa, zahteva se vse kaj drugega od zdrobljenega barvilnega lesa.

Trošivec hoče, da popolnem pridobi barvilo iz barvilnega lesa v najkrajšem času in z najmanjšim delom in da more to doseči, mora tvornik barvilnega lesa

zdrobljeni les prav dobro preparirati ter prekuhati in tako za trgovino pripraviti izdelek, ki je po svojem bistvu in izdatnosti podoben bolj „izlečku v lesni obliki“, nego za prejšnjega časa poznanemu „barvilnemu lesu zdrobljenemu“.

Po takem potrebnem izboljšanjem rokovanju so se podražili izdelovalni troški za 100% in ker je izdelek bistveno drugi postal, je torej tudi umestno, da se za-nj uvoznina stavi bliže oni za „barvilne izlečke“ (3 gold. za metercent), saj se dá dokazati, da je strokovnjaško prav ukvašen, oziroma pripravljen (apretovan) barvilni les še enkrat tako izdaten, kakor prejšnji narekovani surovi barvilni les.

Prošnja za obrano s povišanjem uvoznine je tedaj v vsakem oziru opravičena.

Leta 1882. po visoki c. k. vladi urejena diferencialna carina za kavo je dovoljno dokazala, kako bi mogla času primerna carinska uredba uvaževanje kave na pravo uzorno mēr napotiti in kako bi se dalo s tem težišče uvaževanja od Nemčije v Trst obrniti.

Poleg uvozne statistike vis. c. k. trgovinskega ministerstva bilo je v poletju 1880. do 1884. uvoženih

preko Trsta:	iz Nemčije:
1880: 69.710	237.579
1881: 75.452	262.765
1882: 147.049	211.000
1883: 224.443	91.157
1884: 276.643	80.120

Dokazano je tedaj s številkami, da je naše trgovišče Trst gledé kave v tekmovanju popolnem prekosilo Nemčijo, in ravno tako, kakor se je moglo v tem zgoditi, možno je tudi, da se bode uvaževanje barvilnega lesa, ki iznaša sedaj vsako leto blizu 90.000 metercentov, po največ krenilo pot preko Trsta, kakor hitro se odstranijo zdanje ovire, kar bi bilo tudi za trgovišče Trst in za južno-avstrijske železnice velike koristi.

Ker gre tu za to, da bi se mogli vzdržati nasproti severnemu tekmovanju, bilo bi pri uredovanju diferencialne carine dovolj, da se pusti sedanji postavek ob uvaževanju po morji, ob uvaževanju po kopnem pa naj bi se sedanja uvoznina podvojila, ako bi ne bilo dopustljivo, da se prejšnji postavek zopet uveljavi. Dobro bi bilo tu, da se razmotruje vprašanje, naj bi se li uredila tudi diferencialna uvoznina za „barvilne izlečke“. Poleg statistike se je uvozilo tega blaga v petletju 1880—1884 metercentov:

preko Trsta:	iz Nemčije:
1880: 57	17.480
1881: 92	20.527
1882: 90	22.244
1883: 123	23.495
1884: —	27.317

Uvoz se je tedaj blizu 40% povečal, in če ostane dosedanje carinsko razmerje, ne bode se to blago nikdar uvaževalo preko Trsta. Ako pa bi se ustanovila diferencialna uvoznina v korist uvaževanju po morji, dal bi se tudi uvoz tega čez dalje več potrošivnega blaga nagniti preko Trsta in Reke, kar bi bilo z ozirom na uvozno količino vsekakor ne male koristi za naši trgovišči Trst in Reko.

Odsek misli, da bi izpolnjenja te pravične prošnje ne oviral menda pomislek na avstrijsko tekstilno obrt — barvarstvo, kajti lahko se dokaže, da samo malo povišanje barvilne uvoznine avstrijskemu barvarstvu škodovati ne more.

Praktično izkustvo v barvarstvu uči, da se povprečno za pobarvanje 100 kilogr. volne rabi blizu $\frac{25}{50}$ kilogramov barvilnega lesa zdrobljenega, blizu $\frac{5}{10}$ kilogr. izlečka barvilnega lesa.